

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Licence - Creative Commons BY-SA 4.0

ZNALOSTNÍ STANDARD ABSOLVENTŮ VOV (ZDRAVOTNICKÁ OBLAST) V ODBORNÉM CIZÍM JAZYCE

I. POJETÍ A CÍLE

POJETÍ JAZYKOVÉ VÝUKY VE VYŠŠÍM ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ – ZDRAVOTNICKÁ OBLAST

V rámci vyššího odborného vzdělávání jsou u absolventů vyžadovány znalosti vedoucí k pochopení specifik profesní i formální komunikace v anglicky či německy hovořících zemích. Patří k nim schopnost plynulé ústní konverzace, udržování komunikace, jednání na schůzkách, schopnost korektního písemného projevu, profesionální prezentace a příprava na konference a workshopy, kde anglická nebo německá konverzace je nedílnou součástí aktivity. Je snaha vybavit studenty takovými jazykovými kompetencemi, aby byli schopni pracovat v mezinárodním týmu, dokázali vysvětlit problém, navrhnout řešení, přesvědčivě prezentovat odborné téma před odbornou i laickou veřejností.

Odborná jazyková vybavenost absolventů VOŠZ vytváří předpoklady pro schopnost orientovat se v cizojazyčném profesním prostředí a je také využitelná při zapojování škol do nabízených mezinárodních projektových aktivit (např. ERASMUS+). Studentům je umožněna účast na zahraničních mobilitách, jazykových kurzech a odborných, eventuálně výměnných stážích k prohloubení jejich jazykových znalostí a kompetencí, posílení multikulturního rozvoje a všeobecného internacionálního rozhledu.

Znalostní standard pro zdravotnickou oblast VOV respektuje:

1. Specifika jednotlivých oborů vzdělávání spadajících do zdravotnické oblasti

Výuka cizího jazyka na vyšších odborných školách zdravotnických má odborný aspekt - je zaměřena na získání komunikativní kompetence v odborném jazyce studujícími zdravotnických oborů Diplomovaná všeobecná sestra, Diplomovaná dentální hygienistka, Diplomovaný zubní technik, Diplomovaný farmaceutický asistent, Diplomovaný nutriční terapeut a Diplomovaný zdravotní laborant. Specifika jednotlivých oborů se promítají do požadované speciální slovní zásoby. Komunikativní profesně zaměřené jazykové kompetence usnadní absolventovi sdílení informací a znalostí v multikulturním, resp. v multijazykovém prostoru dnešního globalizovaného světa.

Primárním cílem jazykového vyučování jsou tedy komunikativní činnosti související s konkrétní profesní situací, teprve prostřednictvím těchto činností se předmětem vyučování stává jazykový systém, systém slohových žánrů, funkčních stylů apod.

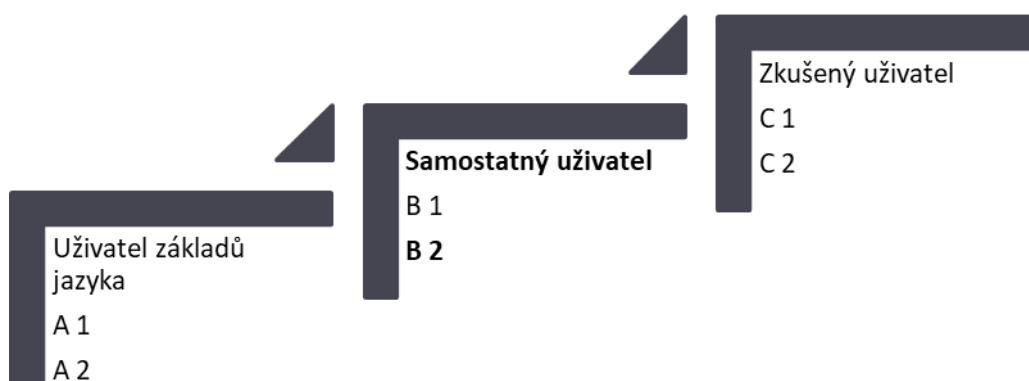
2. Požadavky na výstupní znalosti stanovené SERRJ na úrovni B2

Předpokladem pojetí výuky cizího jazyka (anglického/německého) na VOŠZ je jeho znalost minimálně na úrovni střední pokročilosti B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERRJ). Této úrovni jazykových znalostí a komunikativních dovedností mohli studenti dosáhnout v rámci formální vzdělávací soustavy nebo mimo ni.

Předpokládané výstupní znalosti cizího jazyka na VOŠZ se vztahují k deskriptorům Společného evropského referenčního rámce pro jazyky na úrovni B2. Výuka na VOŠZ tedy musí propojit znalost odborné slovní zásoby se znalostmi gramatických souvislostí, tak aby ve výsledku student splnil požadavky SERRJ na úrovni B2 (samostatný uživatel jazyka) ve všech čtyřech jazykových kompetencích. V procesu výuky je uplatňován integrovaný přístup spočívající v zapojení všech

základních řečových dovedností. Důraz je kladen zejména na dovednosti ústní interakce a dovednosti čtení odborně zaměřeného textu s porozuměním a následné interpretace zdravotnické problematiky.

SERRJ definuje jednotlivé úrovně znalosti cizích jazyků, které rozděluje do šesti kategorií. Označením A1 (nejnižší úroveň) je míněn uživatel začátečník a pojem C2 označuje znalost jazyka na úrovni rodilého mluvčího. V souladu se vzdělávací politikou České republiky a potřebám absolventa VOŠZ by jeho cizojazyčné schopnosti měly odpovídat alespoň úrovni samostatného pokročilého mluvčího, čili úrovni B2.

SERRJ vymezuje jazykové kompetence na úrovni B2 takto:

Student „dokáže porozumět hlavním myšlenkám složitých textů týkajících se jak konkrétních, tak abstraktních témat včetně odborně zaměřených diskusí ve svém oboru. Dokáže se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilými mluvčími, aniž by to představovalo zvýšené úsilí pro kteréhokoliv účastníka interakce. Umí napsat srozumitelné podrobné texty na širokou škálu témat a vysvětlit své názorové stanovisko týkající se aktuálního problému s uvedením výhod a nevýhod různých možností.“

Přetrvávajícím problémem výuky studentů v cizím jazyce na VOŠZ může být nereálnost jejich výstupní jazykové dovednosti na úrovni B2 u některých z nich. Důvody jsou komplexní, jedním z nich je rozdílnost úrovně jazykové přípravy na středních školách i přes zavedení státní maturity z cizího jazyka a tudíž přetrvávající nízké vstupní znalosti studentů.

HLAVNÍ CÍLE VÝUKY CIZÍHO JAZYKA NA VOŠZ

Cílem výuky ve vyšším odborném vzdělávání je vytvořit a rozvíjet odborně zaměřenou komunikativní kompetenci v oblasti cizího jazyka (anglického/německého), vytvořit předpoklady pro účinnou komunikaci studentů srovnatelných studijních programů v rámci Evropy i světa a zajistit mezinárodní porovnatelnost jejich výstupní jazykové úrovně.

Výuka cizího jazyka na VOŠZ je součástí přípravy pro výkon odborných činností v konkrétních nelékařských oborech. Získané vědomosti mají vytvářet předpoklady pro pracovní uplatnění absolventů, při komunikaci se zahraničním pacientem/klientem, jeho rodinou nebo spolupracovníky. Studenti jsou připravováni pro studium odborné literatury, pro práci s PC a internetem, pro možnost účasti na zahraničních stážích, konferencích a seminářích.

Účelem cizojazyčné výuky je též zvýšení motivace studentů ke zdokonalení schopnosti komunikovat v cizích jazycích, získávání nových studijních a mezikulturních zkušeností a schopnosti studovat samostatně. Užším sepětím jazykové výuky s reálnými potřebami zaměstnavatelů se usnadňuje absolventům VOŠZ pozdější uplatnění na trhu práce v oblasti nelékařských povolání.

Výuka cizího jazyka na VOŠZ probíhá po celé období studia a je dotována daleko vyšším počtem hodin, než je tomu na vysokých školách u bakalářských programů. Zatímco na vysokých školách není zavedena adekvátní závěrečná jazyková zkouška, absolutorium z cizího jazyka na vyšších odborných školách je jejich přidanou hodnotou. Z toho obecně vyplývá i možnost vyšší uplatnitelnosti absolventů VOŠZ v zahraničí.

DÍLČÍ CÍLE VÝUKY CIZÍHO JAZYKA NA VOŠZ

- Utvářet a prohlubovat odborně zaměřené komunikativní jazykové činnosti zahrnující percepci, produkci a interakci.
- Podporovat kognitivní výkonnost studenta při výuce odborně zaměřeného jazyka (jazykové vědomosti gramatické, lexikální, fonetické a ortografické).
- Rozvíjet ty znalosti a dovednosti, které mají studenti zvládnout, aby dosáhli ve svém projevu adekvátnosti z hlediska sociolingvistických a pragmatických kompetencí.
- Vytvářet u studentů předpoklady pro samostatné celoživotní vzdělávání, podporovat jejich schopnost pracovat s velkým množstvím informací.
- Napomáhat formování hodnotových orientací, inspirovat k respektu a toleranci k odlišným kulturním hodnotám různých jazykových komunit.
- Vytvářet prostor pro přemýšlení, interpretaci, angažované diskuse, samostatné rozhodování, zaujímání hodnotících postojů.

II.

VZDĚLÁVACÍ OBSAH

Za účelem standardizace jazykového vzdělávání jsou sestaveny konkrétní deskriptory, které definují výstupní znalosti studenta v oblastech porozumění, psaní a čtení.

Požadované výstupy studenta na konci studia:

POSLECHOVÉ DOVEDNOSTI

- Rozumí základním informacím v odborných projevech, přednáškách, prezentacích a ve vysílání médií, pokud jsou předneseny zřetelně a ve spisovném jazyce.
- Dokáže si během poslechu (prezentace, dokumentární film, přednáška atd. - související s oborem studia) dělat poznámky pro jejich pozdější využití.
- Rozpozná názory a postoje jak rodilého mluvčího, tak cizince mluvčího v anglickém či německém jazyce za předpokladu, že jde o zřetelnou výslovnost a všeobecně známý přízvuk.
- Rozumí povelům a instrukcím souvisejícími se studovaným oborem.

POROZUMĚNÍ PSANÉMU TEXTU

- Čte s porozuměním středně náročné texty se zaměřením na odbornou problematiku.
- Je schopen odvodit význam neznámých slov.
- Dokáže aplikovat techniku orientačního, detailního a selektivního čtení.
- Rozumí písemným pokynům ve svém oboru.
- Rozumí formální korespondenci související se studovaným oborem.

SAMOSTATNÝ ÚSTNÍ PROJEV A ÚSTNÍ INTERAKCE

- V interakci se vyjadřuje o svém oboru jasně a účinně, bez zásadních gramatických chyb.
- Dokáže připravit a přednést přednášku nebo prezentaci na odborné téma a následně odpovědět na jednoduché otázky související s přednáškou.
- Rozlišuje formální a neformální projev.
- Ve většině případů dokáže sledovat a zapojovat se do rozhovoru, který se vztahuje k jeho odbornému zaměření, pokud je rozhovor veden ve srozumitelném spisovném jazyce.
- S menšími chybami dokáže vyjádřit a zdůvodnit svůj názor, požádat o informace a zdvořile vyjádřit souhlas či nesouhlas.

PÍSEMNÝ PROJEV

- Dokáže napsat delší útvar profesní komunikace, který má přehlednou strukturu (životopis, motivační dopis, resumé atd.)
- Je schopen napsat krátké pojednání týkající se různých témat svého studijního oboru, ve kterém jsou jednotlivé prvky správně propojeny.
- Dokáže shrnout informace týkající se provedení odborné činnosti a napsat o nich zprávu.
- Umí vyplnit formuláře a dotazníky z oblasti své budoucí profese.
- Dokáže předat krátké faktografické informace elektronickou poštou, nebo tímto způsobem umí o informace požádat.

III.

KOMUNIKATIVNÍ JAZYKOVÉ KOMPETENCE

Komunikativní jazykové kompetence jsou definovány jako popisy požadovaných cílů výuky, kterých mají studenti dosáhnout, aby zvládli stanovené odborně zaměřené komunikativní jazykové činnosti (viz oddíl II.).

LINGVISTICKÉ KOMPETENCE (Jazyk jako formální systém)

Lexikální kompetence

- Osvojit si lexikální jednotky jak z všeobecně zdravotnické, tak z odborné (specializované) slovní zásoby pro studijní obory Diplomovaná všeobecná sestra, Diplomovaná dentální hygienistka, Diplomovaný zubní technik, Diplomovaný farmaceutický asistent, Diplomovaný nutriční terapeut, Diplomovaný zdravotnický laborant.
- Rozvíjet způsoby obohacování slovní zásoby daného cizího jazyka (např. odvozování, skládání). Přejímání cizích slov hlavně z latiny.
- Umět používat překladové a výkladové slovníky včetně specializovaného lékařského slovníku.

Gramatická kompetence

- Znat gramatické kategorie, větné struktury a procesy nezbytné pro odborný jazyk:
 - trpný rod
 - jmenné (nominální) vyjadřování
 - tvoření složitějších syntaktických útvarů (složené věty, souvětí)
 - gramatické prostředky a gramatické časy potřebné pro dosažení věcnosti odborného stylu.

Sémantická kompetence

- Být vybaven znalostmi jazykových funkcí pro prezentaci ústního a písemného odborného tématu:
 - srovnání a kontrast, zdůraznění
 - definování jevů, příčiny a následku
 - klasifikace jevů a obecná konstatování

Fonologická kompetence

- Prohlubovat si osvojenou jasnou výslovnost z hlediska produkce specifických fonémů daného jazyka, i když je zřejmý cizí přízvuk a občas se objevují drobné nepřesnosti ve výslovnosti, které nicméně nebrání porozumění.

Ortografická kompetence

- Znat pravopis a interpunkci daného cizího jazyka.
- Zvládnout grafickou úpravu základních formálních textů daného cizího jazyka (formální dopis, strukturovaný životopis, dotazník, článek, abstrakt atp.)

SOCIOLINGVISTICKÉ KOMPETENCE (Jazyk jako sociokulturní jev)

- Schopnost rozpoznat lingvistické markery řečové zdvořilostní normy týkající se každodenních situací.

- Identifikovat rozdíly ve funkčních stylech.
- Osvojit si sociokulturní znalosti společnosti, která hovoří daným cizím jazykem. (zvyky, hodnoty, postoje atp.)

PRAGMATICKÉ KOMPETENCE (Jazyk a jeho funkční využití)

Diskurzní kompetence

- Být schopen flexibilně využívat repertoáru jazyka tak, aby vyjádřil většinu toho, co chce sdělit.
- Dokázat smysluplně spojit sérii kratších bodů v propojený lineární sled určitých myšlenek (koherence).
- Zvládnout referenční odkazy (spojky).

Funkční kompetence – plynulost promluvy

- Být schopen komunikovat plynule a smysluplně, ačkoli jsou zřejmé prodlevy způsobené plánováním gramatiky a lexika a pokusy o vhodnější formulaci, zejména v delších úsecích samostatné promluvy.
- Zvládnout interakci.

ZNALOSTNÍ STANDARD Kompetence absolventa VOV		
FONETICKÉ A FONOLOGICKÉ DOVEDNOSTI	MORFOLOGIE, LEXIKOLOGIE, SYNTAX	SOCIOLINGVISTICKÉ DOVEDNOSTI
<hr/> ortoepie plynulost přirozená intonace výslovnost ortografie	<hr/> gramatická správnost rozsah slovní zásoby používání opisů větná výstavba koherence a koheze	<hr/> všeobecné povědomí o jazyku znalost sociokulturních podmínek adekvátnost volby prostředků

IV. OBSAHOVÁ NÁPLŇ – ODBORNÝ JAZYK PRO ZDRAVOTNICKOU OBLAST

OBEČNĚ ZDRAVOTNICKÉ OKRUHY

Tato témata lze výběrově zařadit do výuky cizího jazyka u jednotlivých zdravotnických oborů, s ohledem na míru vhodnosti pro daný vzdělávací program.

1. Zdravotnická zařízení, nemocnice, zdravotnická povolání

Zdravotnická zařízení, nemocnice, oddělení, příjem pacienta, návštěva lékaře - komunikace s pacientem, vyšetření, léčba, zdravotnická povolání.

2. Lidské tělo

Vnější popis, vnitřní systémy a orgány lidského těla, jejich funkce.

3. Problematika zdraví

Pojmy zdraví a nemoci, druhy onemocnění, civilizační choroby, příčiny, symptomy, zdravý životní styl, principy zdravého stravování, význam pohybové aktivity pro zdraví člověka, prevence.

4. První pomoc

Poskytování první pomoci – hlavní zásady a postupy, akutní stavy, komunikace s postiženým i záchranáři, domácí lékárnička.

5. Léčba

Druhy léčby, léky - formy léčiv, jejich aplikace, účinky, problematika závislostí a zneužívání látek, alternativní postupy v léčbě nemocí.

SPECIALIZOVANÉ OKRUHY

Tato témata vycházejí ze specifik jednotlivých nelékařských oborů a obsahově korespondují se studovanou problematikou odborných, zejména profilových předmětů konkrétního vzdělávacího programu.

Obor: DIPLOMOVANÁ VŠEOBECNÁ SESTRA

1. Ošetrovatelská profese

Příprava na povolání, náplň a role sestry v multidisciplinárním týmu, historie ošetrovatelství – osobnosti.

2. Péče o pacienta

Příjem pacienta, odebírání anamnézy, měření vitálních funkcí, péče o hygienu, výživa pacienta, management bolesti, ošetrování ran.

3. Objektivní a subjektivní příznaky

Zjišťování příznaků, komunikace s pacientem, předávání informací členům týmu, edukace pacienta.

4. Ošetrovatelství v klinických oborech

Specifika ošetrovatelské péče ve vnitřním lékařství, chirurgii, gynekologii, onkologii, pediatrii, geriatrii, domácí péči, akutní péči (výběrově).

5. Podávání léků

Formy léků, způsoby aplikace, instrukce pacientům, vedení zdravotnické dokumentace.

Obor: DIPLOMOVANÝ FARMACEUTICKÝ ASISTENT

1. Farmakologie

Farmakologie jako vědní disciplína, historie medicíny a farmakologie – osobnosti, významné objevy v medicíně a farmakologii.

2. Povolání farmaceutického asistenta

Lékárenství - profesní pozice, příprava na povolání, charakteristika a specifika oboru, pracovní náplň, možnosti uplatnění.

3. Lékárna

Typy lékáren, zařízení lékárny a laboratoře, nástroje a přístrojové vybavení, komunikace s klientem/pacientem, zásady etiky.

4. Farmakognosie

Farmakognosie – zdroje léků, léčivé rostliny.

5. Léčiva

Příprava léčiv, skupiny léků, lékové formy, způsoby podávání, účinky.

Obor: DIPLOMOVANÝ ZDRAVOTNÍ LABORANT

1. Povolání zdravotního laboranta

Profil absolventa, příprava na povolání, specifika a charakter oboru, pracovní náplň, možnosti uplatnění.

2. Laboratoř

Vybavení laboratoře, laboratorní nástroje, přístrojová technika, bezpečnostní opatření, metody laboratorního testování.

3. Hematologie, imunologie

Hematologie – krev a její složky, krevní skupiny, nemoci krve, krevní transfúze, imunologie – onemocnění imunitního systému, infekce, alergie, imunizace.

4. Mikrobiologie, chemie, klinická biochemie

Mikrobiologie – patogenní/nepatogenní organismy, chemie – dělení chemických oborů, chemické látky, klinická biochemie – základní stavební kameny živé hmoty.

5. Histologie, toxikologie

Histologie – struktury tkání, histologické techniky, toxikologie, zneužívání látek.

Obor: DIPLOMOVANÁ DENTÁLNÍ HYGIENISTKA

1. Povolání dentální hygienistky

Příprava na povolání, charakteristika oboru a jeho specifik, pracovní náplň, možnosti uplatnění, obory stomatologie, stomatologická zařízení, pracovní pozice a činnosti.

2. Ordinace dentální hygienistky

Přístrojová technika, nástroje pro dentální hygienu – charakteristika, jejich funkce, použití, vyšetření a ošetření klienta - specifika věkových skupin.

3. Anatomie a fyziologie orgánů dutiny ústní, anomálie

Anatomie hlavy, orgány ústní dutiny, zubní aparát, ortodontické anomálie chrupu a jejich náprava, ortodontické pomůcky, protetika - zubní náhrady.

4. Orální hygiena

Profesionální čištění – techniky, instruktáž, komunikace s klientem, motivace, prevence, fluoridace, výživa, recall systémy.

5. Onemocnění závěsného aparátu

Příznaky a léčba onemocnění měkkých i tvrdých tkání dutiny ústní, gingivitida, parodontitida, zubní kaz – příznaky, léčba, prevence, ošetření dentální hygienistkou.

Obor: DIPLOMOVANÝ ZUBNÍ TECHNIK

1. Povolání zubního technika

Příprava na povolání, specifika a charakter oboru, pracovní náplň, možnosti uplatnění, stomatologická zařízení - stomatologické ordinace, jejich vybavení a činnosti.

2. Zubní laboratoř

Přístrojová technika v zubní laboratoři, vybavení, nástroje a jejich použití, bezpečnostní opatření.

3. Materiály používané v dentální protetice

Dentální protetika, dentální náhrady, materiály ke zhotovení dentálních náhrad.

4. Anatomie hlavy, anatomie a fyziologie orgánů ústní dutiny

Ortodontické anomálie chrupu – ortodontické pomůcky, ortodontické vady a jejich náprava.

5. Onemocnění dutiny ústní

Příznaky a léčba onemocnění měkkých i tvrdých tkání dutiny ústní, gingivitida, parodontitida, zubní kaz – příznaky, léčba, prevence, ústní hygiena.

Obor: DIPLOMOVANÝ NUTRIČNÍ TERAPEUT

1. Povolání nutričního terapeuta

Příprava na povolání, charakteristika oboru a jeho specifika, pracovní náplň, možnosti uplatnění, druhy stravovacích zařízení a provozů - vybavení, pracovní činnosti.

2. Výživa a strava zdravého člověka

Jídelní plány, nutriční složky, potravinová pyramida, zdravá strava.

3. Potraviny

Pokrmý a způsoby jejich přípravy, stolování, problematika stravování národnostních skupin.

4. Nutriční péče

Získávání informací, anamnéza, diagnostika, práce s dokumentací, komunikace s klientem, zdravotnická etika v práci nutričního terapeuta.

5. Léčebná výživa

Léčebná výživa u vybraných onemocnění - obezita, diabetes, celiakie, poruchy příjmu potravin – anorexie, bulimie (výběrově).

Východiska pro vytvoření finálního znalostního standardu:

Návrh minimálního znalostního standardu absolventů VOV v odborném cizím jazyce pro zdravotnickou oblast.

Návrh minimálního znalostního standardu absolventů VOV v odborném cizím jazyce pro technickou oblast.

Sdílení informací v rámci napříč sekcemi zdravotnické, technické, sociálně-pedagogické, ekonomické, humanitní.

Použité zdroje:

Společný evropský referenční rámec pro jazyky - *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment* (CEFR).

Neuwirthová, L. *Tvorba standardu cizojazyčného vzdělávání pro vysoké školy technického zaměření*. Pedagogika, 2008, roč. LVIII, č. 4, str. 350 – 368. ISSN 0031-3815